

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 327/2015-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 155/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 91/2000) takto

rozhodol:

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 155/2008 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 155/2008 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet ich právnej zástupkyne advokátky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 327/2015 z 30. júna 2015 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“, v citáciách aj „odporcovia v 1. až vo 4. rade“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 155/2008, pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 91/2000 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie bolo začaté podaním žaloby 7. septembra 1999, ktorej predmetom bolo vydanie nehnuteľnosti, neskôr jej vypratanie, pričom sťažovatelia sú v tomto konaní v procesnom postavení odporcov. Pristúpenie sťažovateľov v 3. a vo 4. rade do konania okresný súd pripustil na pojednávaní uskutočnenom 3. decembra 2004.

Sťažovatelia uviedli, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

Okrem toho, že sťažovatelia sa domáhajú, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy v náleze vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, navrhujú, aby okresnému súdu prikázal konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Ďalej navrhujú, aby im priznal finančné zadosťučinenie, a to sťažovateľovi v 1. rade v sume 50 000 €, sťažovateľke v 2. rade v sume 45 000 €, sťažovateľovi v 3. rade v sume 40 000 € a sťažovateľovi vo 4. rade v sume 40 000 €.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 342/15 z 8. júna 2015 doručeným ústavnému súdu 15. júna 2015, v ktorom okrem iného uvádza:

«K namietaným dlhším obdobiam medzi niektorými úkonmi chcem poukázať na rozsiahlosť dokladov predkladaných pred ďalšími pojednávaniami, ktoré bolo potrebné naštudovať ako aj postupnú rozsiahlosť celého spisového materiálu, ktorý má v súčasnosti

1253 strán, čo najmä od 1. 1. 2008 po tom čo bol spis postúpený na znovuobnovený Okresný súd Piešťany spôsobovalo dlhšie obdobia medzi jednotlivými úkonmi z dôvodu nedostatočného personálneho obsadenia súdu sudcami, kedy na súde od 1. 1. 2008 pôsobilo len 7 sudcov, hoci súdy s porovnateľne veľkým územným obvodom mali priemerne 15 sudcov, čo viedlo k neprimeranej zaťažnosti sudcov množstvom pridelených vecí, pričom zo strany vedenia súdu nebolo možné túto situáciu žiadnym spôsobom ovplyvniť a Ministerstvo spravodlivosti SR oprávnené určovať voľné miesta sudcov situáciu riešilo len postupným navyšovaním miest sudcov, a to v priebehu 6 rokov na počet 13 sudcov, čo však nevedlo k zníženiu zaťažnosti súdu, nakoľko Okresný súd Piešťany mal mať od 1. 1. 2008 s ohľadom na veľkosť jeho obvodu minimálne 15 sudcov.

Ďalšie obdobia nečinnosti v konaní boli ovplyvnené dlhšie trvajúcimi práceneschopnosťami zákonného sudcu, čo v jednom prípade, kedy bol sudca práceneschopný od apríla 2009, viedlo k prerozdeleniu všetkých jeho spisov medzi ostatných sudcov v období od 3. 6. 2009 do 20. 11. 2009. V období od 01. 09. 2010 do 30. 04. 2011 bol sudca [REDAKOVANÉ] dočasne pridelený na Krajský súd v Trnave, preto boli všetky jeho veci prerozdelené medzi ostatných sudcov a daná veci bola dňa 23. 09. 2010 pridelená sudkyňi [REDAKOVANÉ] spolu s ďalšími 240 vecami aj z agendy P, ktoré bolo potrebné prednostne vybavovať, pričom sudkyňa vzhľadom na počet vecí vo svojom senáte a počet prerozdelených vecí, nestihla v danej veci vykonať úkon.

K spisu si dovoľujem doplniť, že vo veci bolo 3 krát rozhodnuté rozsudkom (18. 09. 2002, 16. 12. 2005 a 30. 11. 2011), pričom na odvolania boli všetky rozsudky zrušené a vec vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie.

Pojednávania boli opakovane odročované z dôvodov tak na strane navrhovateľa (navrhovateľ už „klasicky“ spravidla na nariadenom pojednávaní, príp. tesne pred nariadeným pojednávaním mení návrh), ako aj na strane odporcov (opakovaná neprítomnosť niektorého z odporcov, ktorých výsluch je potrebné vykonať po každej zmene návrhu v intenciách úpravy KS, žiadosti odporcov o odročenie pojednávania) ako aj na strane súdu (opakovane odročované či už z dôvodu PN sudcu alebo dočasného pridelenia na KS).

Zákonný sudca k skutočnosti, že sťažovatelia v závere podanej sťažnosti uviedli, že v dôsledku tohto súdneho konania a jeho medializáciou bolo poškodené ich dobré meno

a povest', doplnil, že na pojednávaní konanom dňa 28. 11. 2014 vyšlo najavo, že O1 (O2 je už bývalá manželka O1, O3 a O4 sú ich deti) bol v čase nadobudnutia predmetných nehnuteľností (6-bytového domu a prísl. pozemku) za kúpnu cenu (545 690,- Sk/18 113,59 eura) vo verejnej funkcii ako viceprimátor Mesta [REDACTED] (viď č. l. 1221 in fine), a cez tento poznatok je potrebné vnímať aj na požadované finančné zadostučinenie (celkom spolu v sume 175 000,- eur).

Už samotná skutočnosť, že sudca má viac ako 600 až 700 vecí v pojednávacej agende, v ktorých treba vytýčiť termín pojednávania, znamená, že ak by sudca vo všetkých veciach naraz vytýčil pojednávanie, mal by termíny vytýčené na viac ako 12 mesiacov dopredu, pričom v žiadnej z vecí by nemohol pojednávanie odročiť na skorší termín ako za rok, čo je neprípustné. V ideálnom prípade sudca skončí okolo 300 vecí v hlavnej agende za rok, čo znamená, že efektívne odpojednáva 300 konaní, ktoré je schopný skončiť, nakoľko veľa konaní treba pojednávať viac ako raz. Už len táto okolnosť neumožňuje sudcovi efektívne konať vo viac ako 600 spisov v hlavnej agende, čo má za následok objektívne prietahy v konaniach, ako aj dlhé obdobia medzi jednotlivými úkonmi. Množstvo vecí v pojednávacej agende v senáte sudcov Okresného súdu Piešťany má za následok prietahy v súvislosti s nariadením prvého pojednávania vo veci s ohľadom na potrebu vybavovať pridelené veci podľa poradia nápadu s prihliadnutím len na prednostné veci, čo sa predmetného konania netýka.

Na záver si dovoľujem poukázať na existenciu systémových nedostatkov v oblasti výkonu spravodlivosti vo vzťahu k dlhodobému nedostatočnému obsadeniu tunajšieho súdu väčším počtom sudcov, ktoré vedenie súdu či konajúci sudca nemôžu ovplyvniť nástrojmi, ktorými by sami disponovali na vyriešenie tzv. objektívnych okolností prietahov v konaní. Táto skutočnosť bola zohľadnená i schválenou novelou zákona o sídlach a obvodoch súdov, kde s účinnosťou od 1. 5. 2013 bol z obvodu tunajšieho súdu odčlenený územný obvod okresu Hlohovec, čo len z časti prispelo k zníženiu nápadu nových vecí, avšak tunajší súd naďalej dokončuje aj všetky veci prevzaté z Okresného súdu Trnava od roku 1997 patriace k územnému obvodu okresu Hlohovec.»

Zo zapožičaného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 155/2008 ústavný súd zistil takýto priebeh napadnutého konania:

Po podaní žaloby o vydanie nehnuteľnosti 7. septembra 1999 na Okresnom súde Trnava bol 27. decembra 2000 predmetný spis na vybavenie a rozhodnutie postúpený miestne a vecne príslušnému okresnému súdu.

V priebehu roka 2001 po vykonaní viacerých jednoduchých procesných úkonov okresný súd nariadil termín pojednávania na 24. jún 2002, ktoré bez prerokovania veci odročil na 18. september 2002, pričom na uvedenom pojednávaní bol vyhlásený rozsudok vo veci samej.

Po podaní odvolania proti predmetnému rozsudku bol tento uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) z 31. marca 2003 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľom podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia bol okresnému súdu doručený 2. apríla 2003, pričom uvedený návrh okresný súd uznesením z 13. júna 2003 zamietol.

Okresný súd 8. novembra 2004 nariadil pojednávanie na 3. december 2004, pričom na uvedenom pojednávaní okresný súd okrem zmeny petitu žaloby pripustil aj pristúpenie ďalších účastníkov na strane odporcu (odporcovia v 3. a vo 4. rade).

Pojednávanie okresným súdom 29. septembra 2005 nariadené na 5. december 2005 bolo z dôvodu účasti zákonného sudcu na školení odročené na 12. december 2005 a po odročení okresný súd 16. decembra 2005 vo veci druhýkrát vyhlásil meritórny rozsudok.

Po jeho doručení účastníkom konania po podaní odvolania krajský súd uznesením z 20. júna 2006 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Uznesením z 18. júna 2007 okresný súd pripustil vstup vedľajšieho účastníka do napadnutého konania. Proti predmetnému uzneseniu o pristúpení vedľajšieho účastníka sa odvolali odporcovia v 1. až vo 4. rade. Krajský súd uznesením z 18. júla 2008 vstup vedľajšieho účastníka do konania nepripustil, na čo vedľajší účastník reagoval 22. októbra 2008 podaním dovolania.

V dôsledku podaného dovolania bolo aj pojednávanie okresným súdom nariadené odročené na neurčito. Súdny spis okresného súdu bol na rozhodnutie o dovolaní

Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) predložený 2. januára 2009, pričom najvyšší súd uznesením z 1. júla 2009 dovolanie odmietol.

Pojednávanie uskutočnené 28. júna 2010 bolo na účely doplnenia dokazovania odročené na 10. september 2010.

Pojednávanie uskutočnené 8. augusta 2011 bolo odročené na 30. november 2011. Na tomto pojednávaní okresný súd tretíkrát vyhlásil rozsudok v merite veci, proti ktorému sa odvolali odporcovia v 1. až vo 4. rade. Okresný súd 2. februára 2012 vyhlásil doplňujúci rozsudok vo veci samej. Odporca v 1. až vo 4. rade 11. apríla 2012 podaním vzniesli námietku zaujatosti proti sudkyňiam odvolacieho senátu krajského súdu, pričom najvyšší súd uznesením z 23. apríla 2012 rozhodol, že sudkyne krajského súdu nie sú vylúčené z rozhodovania vo veci.

Pojednávanie o odvolaní na krajskom súde nariadené na 21. január 2013 sa na základe žiadosti právneho zástupcu odporcov v 1. až vo 4. rade neuskutočnilo a bolo odročené na 4. február 2013, keď krajský súd uznesením rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil a vec okresnému súdu vrátil na ďalšie konanie.

Pojednávania nariadené na 2. október 2013 a 16. máj 2014 sa z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu neuskutočnili a boli odročené.

Pojednávanie nariadené na 27. august 2014 bolo odročené na 28. november 2014 z dôvodu potreby rozhodnutia o zmene návrhu prednesenom na pojednávaní.

V priebehu roka 2015 právny zástupca odporcov v 1. až vo 4. rade požiadal okresný súd o poskytnutie lehoty na účely mimosúdneho rokovania, ktoré dohodu neprinieslo, pričom okresný súd 26. mája 2015 nariadil termín pojednávania na 26. jún 2015. Na uvedenom pojednávaní okresný súd uznesením nariadil doplnenie dokazovania ohliadkou nehnuteľnosti, ktorá je predmetom rozhodovania v napadnutom konaní.

Ohliadka na mieste samom po prerušení pojednávania sa uskutočnila a bola ukončená o 10.30 hodine.

Ostatným procesným úkonom vo veci je uznesenie okresného súdu z 15. júla 2015, ktorým bolo konanie o uložení povinnosti odporcom vypratať nehnuteľnosť vylúčené na samostatné konanie.

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľa zaujali stanovisko prostredníctvom právnej zástupkyne podaním doručeným ústavnému súdu 20. augusta 2015, v ktorom okrem iného uviedli:

„Pokiaľ ide o vyjadrenie Okresného súdu Piešťany, v krátkosti zareagujeme iba na časť, v ktorej súd poukazuje na nutnosť odročovania pojednávaní z dôvodov na strane odporcov (ich neprítomnosť na pojednávaní). Toto tvrdenie je skresľujúce, nakoľko súd opakovane odporcov vypočúval k tým istým skutkovým okolnostiam a na ostatnom pojednávaní konanom dňa 26. 06. 2015 dokonca zákonný sudca odporkyniam v 2. a 4. rade prekladal rozhodnutia odvolacieho súdu s vyznačeným odsekom, že k čomu sa majú vyjadriť. Poukazujeme na to, že toto konanie je významné predovšetkým po právnej stránke a nie po skutkovej a odporcovia boli opakovane vypočúvaní k tým istým okolnostiam, čo zo spisu jasne vyplýva. V žiadnom prípade svojim konaním neprispievali k vzniknutým prietahom. Zároveň však chceme poukázať na skutočnosť, že Uznesením Okresného súdu Piešťany, č. k. 4 C 115/2008 zo dňa 15. 07. 2015 (teda po takmer 16 rokoch od začatia konania) súd vylúčil výrok č. V žaloby znejúci na vypratanie nehnuteľností na samostatné konanie, čím si dovoľujem tvrdiť vzniknú v konaní ďalšie prietahy a právna neistota odporcov sa zasa predĺži.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory týkajúce sa určenia práv k nehnuteľnostiam patria do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke ich nemožno považovať za zložité (napr. IV. ÚS 257/09). Ani v okolnostiach danej veci podľa názoru ústavného súdu nejde o takú mieru skutkovej zložitosti, ktorou by bolo možné ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ktoré v čase meritórneho rozhodovania ústavného súdu nebolo ani po viac ako 15 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené.

2. Čo sa týka kritéria správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia sa niektorých pojednávaní nezúčastnili, v dôsledku čoho po zmene návrhu nebolo možné vykonať ich výsluch, no podľa názoru ústavného súdu tieto skutočnosti zásadným spôsobom neovplyvnili dĺžku napadnutého konania.

3. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby konanie nebolo právoplatne skončené ani po viac ako 15 rokoch od jeho začatia.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že priebeh napadnutého konania bol v zásade plynulý, ale na druhej strane bol poznačený neefektívnym postupom okresného súdu. Uvedené vyplýva predovšetkým zo skutočnosti, že prvostupňové rozsudky okresného súdu boli v priebehu napadnutého konania po podaní odvolaní trikrát uzneseniami krajského súdu zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie, v dôsledku čoho nepochybne došlo k spomaleniu jeho priebehu.

V prvom prípade rozsudok okresného súdu sp. zn. 12 C 91/00 z 18. septembra 2002 bol uznesením krajského súdu sp. zn. 23 Co 53/03 z 31. marca 2003 zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení uznesenia okrem iného uviedol:

„Z vyššie uvedeného uznesenia súdu prvého stupňa nie je zrejmé, akú zmenu návrhu pripustil, pretože chýba výroková časť uznesenia, v ktorej by bolo uvedené znenie pripustenej zmeny návrhu, jej konkrétne znenie.

Okrem toho návrh, ktorý predniesol navrhovateľ dňa 08. 10. 2001 na pojednávaní nie je riadnym návrhom, pretože nie je presne špecifikované, čo presne by mal navrhovateľ vydať. Nestačí uviesť, že to má byť plnenie poskytnuté odporcami, ale musí byť presne špecifikované, aké plnenie to bolo, ktoré by mal vydať.

Tieto nedostatky spôsobujú nezrozumiteľnosť napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa keďže nie je zrejmé, čo presne malo byť predmetom konania, z toho potom nie je zrejmé, či bolo rozhodnuté o celom návrhu navrhovateľa, o celom predmete konania, ktoré skutočnosti zasa spôsobujú nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa, pretože nie je možné preskúmať vecnú správnosť napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa.

Vzhľadom na uvedené musel odvolací súd, z dôvodu procesného pochybenia čo do predmetu konania, ktorý nedostatok nemôže odstrániť odvolací súd, napadnutý

rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť podľa ust. § 221 ods. 1 písm. c) O. s. p. a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.“

Aj rozsudok okresného súdu sp. zn. 12 C 91/00 zo 16. decembra 2005 bol uznesením krajského súdu sp. zn. 23 Co 60/2006 z 20. júla 2006 zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení uznesenia okrem iného uviedol:

„Prvostupňový súd sa v 1. rade po zrušení veci súdu prvého stupňa dopustil takej istej procesnej vady, pre ktorú bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušené, pretože uznesením Krajského súdu Trnava 23 Co 53/03-598 zo dňa 31. 3. 2003 bolo vytknuté súdu prvého stupňa, že jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť, pretože nerozhodol o zmene žalobného petitu, rozhodol iba uznesením, že návrh na zmenu pripúšťa a z uznesenia nie je zrejmé, akú zmenu pripustil, pretože chýba výroková časť uznesenia. To isté urobil aj na pojednávaní 3. 12. 2004 potom, čo už navrhovateľ doplnil svoj návrh a žiadal zmenu pripustiť, pretože svojim podaním žalobca nielen žiadal pripustiť zmenu petitu, ale žiadal aj aby súd pripustil pristúpenie ďalších účastníkov v 3. rade [REDACTED] a v 4. rade [REDACTED], [REDACTED]. Na pojednávaní 3. 12. 2004 prvostupňový súd síce celkový návrh na zmenu žalobného petitu uviedol v zápisnici, ale nerozhodol o nej, pretože vydal len uznesenie, v ktorom konštatuje, že návrh na zmenu tak ako je vyššie uvedené pripúšťa. Týmto je vlastne nepreskúmateľné, o čom prvostupňový súd rozhodoval, o čom sa ďalej v predmetnom konaní konalo.“

A napokon aj rozsudok okresného súdu sp. zn. 4 C 155/2008 z 30. novembra 2011 bol v napadnutej časti uznesením krajského súdu sp. zn. 23 Co 51/2012 zo 4. februára 2013 zrušený a v napadnutých častiach sa vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd v odôvodnení uznesenia okrem iného uviedol: *«Prvostupňový súd teda sa vôbec v konaní nezaoberal tým, kto skutočne predmetný dom užíva, či už bytový priestor v predmetnej nehnuteľnosti niektorí zo žalovaných alebo užíva nebytový priestor, prípadne, či má uzatvorené nájomné vzťahy s inými fyzickými alebo právnickými osobami, ktoré predmetné priestory užívajú. Nedostatočné zistenie skutkového stavu v týchto častiach tiež robia rozhodnutie súdu I. stupňa nepreskúmateľným pre nedostatok dôvodov.*

Naostatok je absolútne nepreskúmateľné tiež rozhodnutie v časti vyhovenia V. nároku navrhovateľa o povinnosti vrátiť odporcom 1. a 2. v celosti plnenie z kúpnej ceny za nehnuteľnosť. Rozhodnutie súdu prvého stupňa absentuje úplne dôvodmi pre tento výrok, vôbec nie je možné z neho zistiť prečo prvostupňový súd rozhodol takýmto spôsobom. Zdôvodnenie, že V. výrok logicky nadväzuje na výrok III. a IV. nie je zdôvodnenie prečo tak súd rozhodol. A vyhovel v tejto časti návrhu navrhovateľa. Ak takýto nárok navrhovateľ podal, je podstatné takisto zistiť nielen skutkové okolnosti, ale aj právne týkajúce sa daného právneho vzťahu, z čoho vyplýva povinnosť vrátiť cenu za nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy. Nestačí len citácia uvedeného ustanovenia, ale je potrebné zdôvodniť skutkovými okolnosťami práve aplikovaním daného ustanovenia zákona na daný právny vzťah. Je potrebné vychádzať z toho, že treba túto zmluvu uviesť ako listinný dôkaz, treba poukázať na to, čo na základe nej bolo získané. Na základe nej sa plnilo z oboch strán a preto je potrebné zdôvodniť aké plnenie, a aké obohatenie, na úkor koho sa získalo a kto ho má vydať, z akého dôvodu.

I keď sa odvolací súd snažil na odvolacom pojednávaní účastníkov vypočúť aj tých, ktorí vypočutí neboli, alebo boli vypočutí iba v obmedzenej miere, nemožno tým zhojiť nepreskúmanie rozhodnutia súdu prvého stupňa už v spomínaných častiach jeho rozhodnutia týkajúcich sa práve nároku navrhovateľa o určení vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti, o povinnosti vypratať predmetné nehnuteľnosti, o povinnosti vrátiť odporcom plnenie na základe kúpnej zmluvy, ako prvostupňový súd ukladá povinnosť na základe uzavretej kúpnej zmluvy.

Odvolací súd preto musel rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť podľa ust. § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p. pretože nepočutím (správna formulácia mala asi byť „nevypočutím“, pozn.) účastníka konanie k pripustenému návrhu a nepreskúmateľnosťou rozhodnutia pre nedostatok dôvodov sa účastníkom odňala možnosť konať pred súdom. Podľa ust. § 221 ods. 2 O. s. p. bolo potrebné preto vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.»

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna, resp. nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej

neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

Argumenty, ktorými okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti ospravedlňoval prieťahy v konaní, ústavný súd nemohol akceptovať, pričom poukázal na svoju predchádzajúcu stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorí oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že nemožno v žiadnom prípade prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to môže mať za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 155/2008 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo neefektívnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo

na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume, ktorá je špecifikovaná v sťažnosti z dôvodov v nej uvedených. Poukazujú najmä na to, že prieťahy v konaní v nich vyvolávajú stav právnej neistoty, beznádeje a bezmocnosti.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, skutočnosť, že posudzované konanie vo veci nebolo

do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie súm sťažovateľovi a sťažovateľke v 1. a 2. rade – každému po 6 000 € a sťažovateľovi a sťažovateľke v 3. a vo 4. rade, keďže vstúpili do konania neskôr, každému po 4 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní o ich sťažnosti advokátkou [REDACTED]. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov konania za dva úkony právnej služby vrátane režijného paušálu v sume 284,08 € nepresahuje sumu vypočítanú ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal sťažovateľom úhradu trov konania v sume uplatnenej ich právnu zástupkyňou.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 5 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenu vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2015